

De sector van creatieve en culturele bedrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Isabelle De Voldere
Kristof Mertens
Ariane Wautelet
Toon Berckmoes

Eindrapport
Juli 2011

INSPIRING YOUR STRATEGY

IDEA Consult is a member of the ECORYS group

Structuur rapport

- Deel 1: Context en doel van de studie
- Deel 2: Methode verzameling sectorstatistieken
 - Afbakening sector
 - Handleiding voor dataverzameling
- Deel 3: 'status questionis' implementatie EC groenboek
 - Context groenboek
 - Overzicht gescreende beleidsdocumenten
 - Inventaris bestaande initiatieven
 - Conclusies
- Deel 4: behoeftenanalyse
 - Organisatie online bevraging
 - Analyse resultaten
- Deel 5: conclusies en aanbevelingen

Deel 1

CONTEXT EN DOEL VAN DE STUDIE

Context

- Op Europees niveau wordt het belang van de culturele en creatieve sector (CCI) in de maatschappelijk-economische ontwikkeling van de EU de laatste jaren steeds nadrukkelijker onderschreven
[cfr. KEA (2006): "The economy of culture in Europe"; EC (2010): "Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth"]
- April 2010: de Europese Commissie (EC) publiceert het groenboek "*Het potentieel van de CCI vrijmaken*", waarin aanzetten tot een ondersteunend beleid voor de CCI worden gegeven
- Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) wordt het belang van de CCI erkend in de Brusselse regeerverklaring. Maar weinig kwantitatieve en kwalitatieve informatie is beschikbaar over de sector en het beleidsinstrumentarium ter ondersteuning van de CCI.

Doel van de studie

Onderzoeksvraag

Hoe kan de CCI in BHG gedefinieerd worden?

Hoe vertaalt het Europese groenboek zich naar de context van het BHG?

Drie onderdelen:

1. Ontwikkelen van een methode voor de verzameling van sectorstatistieken
2. 'Status questionis' van de huidige beleidsinstrumenten die in het BHG op verschillende beleidsniveaus een antwoord kunnen bieden op de vragen uit het EC groenboek
3. Bevraging van de CCI omtrent de behoeften van de sector in functie van de vragen uit het groenboek

Deel 2

VERZAMELING SECTOR- STATISTIEKEN: METHODE

Afbakening CCI

■ Vertrekpunt: definitie KEA (2006)

CIRCLES	SECTORS	SUB-SECTORS	CHARACTERISTICS
CORE ARTS FIELD	Visual arts	Crafts Paintings – Sculpture – Photography	<ul style="list-style-type: none"> • Non industrial activities. • Output are prototypes and "potentially copyrighted works" (i.e. these works have a high density of creation that would be eligible to copyright but they are however not systematically copyrighted, as it is the case for most craft works, some performing arts productions and visual arts, etc).
	Performing arts	Theatre - Dance – Circus - Festivals	
	Heritage	Museums – Libraries - Archaeological sites - Archives.	
CIRCLE 1: CULTURAL INDUSTRIES	Film and Video		<ul style="list-style-type: none"> • Industrial activities aimed at massive reproduction. • Outputs are based on copyright.
	Television and radio		
	Video games		
	Music	Recorded music market – Live music performances – revenues of collecting societies in the music sector	
	Books and press	Book publishing - Magazine and press publishing	
CIRCLE 2: CREATIVE INDUSTRIES AND ACTIVITIES	Design	Fashion design, graphic design, interior design, product design	<ul style="list-style-type: none"> • Activities are not necessarily industrial, and may be prototypes • Although outputs are based on copyright, they may include other intellectual property inputs (trademark for instance). • The use of creativity (creative skills and creative people originating in the arts field and in the field of cultural industries) is essential to the performances of these non cultural sectors.
	Architecture		
	Advertising		
CIRCLE 3: RELATED INDUSTRIES	PC manufacturers, MP3 player manufacturers, mobile industry, etc...		<ul style="list-style-type: none"> • This category is loose and impossible to circumscribe on the basis of clear criteria. • It involves many other economic sectors that are dependent on the previous "circles", such as the ICT sector.

= CCI

: "the cultural sector"
 : "the creative sector"

- In lijn met het EC groenboek worden enkel de kern en de 2 eerste cirkels tot de CCI gerekend. De zogenaamde 'gerelateerde sectoren' worden buiten beschouwing gelaten.

Methode van dataverzameling

- Voor elk van de (sub)sectoren in de definitie: identificatie van de overeenstemmende NACE 2008-code => 49 subsectoren op 5-digit niveau)
- Identificatie van relevante indicatoren voor verzameling sectorstatistieken
- Koppeling van de NACE-subsectoren aan beschikbare publieke databronnen (RSZ, RSVZ, NBB,...)
- Opmaak indicatorenfiches

Uitgebreide beschrijving methode: zie bijlage 1

Deel 3

STATUS QUESTIONIS IMPLEMENTATIE GROENBOEK

Methode voor analyse status questionis

- Analyse van de inhoud van het EC groenboek
- Mapping van de Brusselse beleidscontext m.b.t. de thema's die in het EC groenboek worden behandeld
- Identificatie en evaluatie van de bestaande (beleids)initiatieven => Screening van relevante beleidsdocumenten op diverse beleidsniveau's

In de analyse worden voor elk thema uit het groenboek verschillende voorbeelden van bestaande (beleids)initiatieven weergegeven.

We merken op dat de voorbeelden een goed beeld geven van de belangrijkste initiatieven, maar niet bedoeld zijn als een exhaustieve lijst van alle bestaande initiatieven

Thema's EC groenboek

- Potentiële hefboomen voor verdere ontwikkeling
 - Meer ruimte voor interdisciplinaire samenwerking
 - Betere integratie van ICT en nieuwe media
 - Sterkere combinatie artistieke/zakelijke competenties
 - Verbeterde toegang tot financiering
- Lokale en regionale ontwikkeling als basis voor wereldwijd succes
 - Sterkere integratie van CCI in regionale ontwikkeling
 - Bevordering (internationale) mobiliteit
 - Versterking internationale relaties/uitwisseling en handel
- Overloopeffecten van de CCI's stimuleren
 - Stimuleren van sectoroverschrijdende samenwerkingsverbanden
 - Efficiëntere inzet van intermediaire organisaties

=> focus op ondernemerschap, innovatie en internationalisatie

Brusselse beleidscontext m.b.t. EC groenboek (1)

- Groenboek heeft raakvlakken met verschillende beleidsdomeinen:
 - Cultuur
 - Economie
 - Wetenschap en innovatie
 - Onderwijs
 - Buitenlandse aangelegenheden
 - Ruimtelijke ordening
- In het BHG situeert het zwaartepunt van de bevoegdheden zich op het niveau van de Gemeenschappen. Maar bevoegdheden liggen ook deels op federaal, gewestelijk en gemeentelijk vlak (en zelfs EU).

Brusselse beleidscontext m.b.t. EC groenboek (2)

Wie neemt initiatieven in welke domeinen?

	VL/FR Gemeenschappen	BHG	Brusselse gemeenten	Federaal	EU
Ruimte voor interdisciplinaire samenwerking	X	X	X		
Penetratie ICT en nieuwe media	X				X
Combinatie artistieke/zakelijke competenties	X				
Toegang tot financiering	X				
Rol CCI in regionale ontwikkeling		X	X		
Bevordering (internationale) mobiliteit	X			X	X
Versterking internationale relaties/uitwisseling en handel	X	X		X	X
Stimuleren sectoroverschrijdende samenwerkingsverbanden	X	X	X		
Inzet intermediaire organisaties	X	(X)			

Gescreende (beleids)documenten

■ VL/FR Gemeenschappen

- Fadila Laanan (2009), « [Bilan synthétique 2004-2009](#) »
- AG Culture (2009), « [API Culture – Le plan stratégique & opérationnel de l'Administration de la Culture 2009-2013](#) »
- Ministère de la Communauté française de Belgique (2011), « [Le bilan de la culture, Belgique et Communauté française 2010](#) »
- Communauté française de Belgique (2009), « [Priorités Culture Politique culturelle pluriannuelle: Etat d'avancement](#) »
- Wallonie-Bruxelles International, [jaarlijkse activiteitenrapporten](#)
- Joke Schauvlieghe (2009), « [Beleidsnota Cultuur 2009-2013](#) » + beleidsbrieven
- SARC (2009), « [Advies over de beleidsnota's Cultuur, Jeugd, Sport en Media 2009-2014](#) »
- Visienota "Creatieve industrieën in Vlaanderen" 2011
- Kaderprogramma [Creative Wallonia 2010](#)

■ Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Région Bruxelles-Capitale (2009), « [Accord de gouvernement 2009-2014](#) »
- RAB/BKO (2011), « [Plan Culturel pour Bruxelles](#) »
- Stad Brussel (2008), « De verbindingen zijn dwars 2.0 - Cultuurbeleidsplan Stad Brussel 2007-2013 »

■ Brusselse gemeenten

- Geïntegreerd lokaal cultuurplan (gecoördineerd door VCG) voor 12 van de 19 gemeenten
- FR beleidsplan cultuur voor 2 gemeenten

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (1)

RUIMTE VOOR (INTERDISCIPLINAIRE) SAMENWERKING

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Beschikbaarheid van diverse bedrijvencentra specifiek voor CCI (vb. Dansaert, La Lustrerie, PepiBru), naast bedrijvencentra die zich niet specifiek op CCI ondernemingen richten maar waar ze uiteraard ook terecht kunnen
- Diverse kunstencentra, culturele centra die ruimte bieden voor repetitie, experiment, huisvesting van CCI organisaties – kunstwerkplaatsen (vb. cc De Pianofabriek, Kaaitheater-WorkSpaceBrussels, Bains Connective).
- Projecten in ontwikkeling: Brussels Centrum voor Mode en Design, Wielssite

■ Evaluatie

- Fysische ruimte voor interactie binnen de CCI lijkt voldoende voorhanden in BHG
- Sectorspecifieke bedrijvencentra blijken wel slechts zeer beperkt over nog vrije ruimte te beschikken (Dansaert en La Lustrerie quasi 100% volzet, Pepibru voor 70% volzet)
- Focus sterk op 'interne' interactie, niet op het tot stand brengen van interactie tussen de CCI enerzijds en andere actoren anderzijds
- Nieuwe projecten in ontwikkeling beogen een sterkere integratie van de fysieke locatie in de (maatschappelijke) omgeving en zijn minder intern gericht
- Initiatieven worden zowel op het niveau van de Gemeenschappen, Gewest als gemeenten genomen

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (2)

VERHOOGING PENETRATIE ICT EN NIEUWE MEDIA

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Onderzoek via IBBT ⁽¹⁾: BOM Vlaanderen, Vlaanderen in Beeld, Archipel, VRT Medialab, Art & Design onderzoeksprogramma
- Ontwikkeling Vlaams e-boekplatform
- Lokale digitale bibliotheekportalen: Bibnet, BruNO (Brussels Netwerk Openbare bibliotheken - digitaal systeem waarop op termijn (tegen 2012) alle erkende Nederlandstalige openbare bibliotheken van het Brusselse gewest aangesloten zijn)
- EU initiatieven: Europeana (ontwikkeling van online systeem voor digitale ontsluiting van Europese museum collecties) , Minerva (netwerk van vertegenwoordigers EU lidstaten voor harmonisering van activiteiten en afspraken rond de digitalisering van culturele en wetenschappelijke content), MichaelPlus (meertalige zoekmachine voor het doorzoeken van digitale culturele erfgoedcollecties in Europa)

■ Evaluatie

- Initiatieven rond ICT en nieuwe media vanuit de overheid zijn vooral gericht op archivering en ontsluiting van cultureel erfgoed
- Sterke focus op bibliotheekwezen
- Vooral beleidsinitiatieven op VL en EU niveau terug te vinden

(1) IBBT (Interdisciplinair Instituut voor Breedband Technologie) stimuleert via onderzoek innovatie in ICT. Via de initiatieven "Cultuur & Media" (o.a. "Art and Design" onderzoeksprogramma) wil IBBT specifiek ICT innovatie bevorderen in de CCI. Zie ook www.ibbt.be

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (3)

COMBINATIE ARTISTIEKE/ZAKELIJKE COMPETENTIES

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- [FlandersDC](#): Vlaamse organisatie voor ondernemingscreativiteit. Eén van de expliciete opdrachten is om de CCI in Vlaanderen meer ondernemend te maken (professionalisering van de CCI, stimuleren van creatief ondernemerschap)
- [Kunstenloket](#): geeft informatie en advies aan kunstenaars en creatieven met vragen over zakelijke en juridische aspecten van de artistieke activiteit

■ Evaluatie

- Specifieke initiatieven gericht op de bevordering van zakelijke competenties in de CCI gebeuren in eerste instantie op het niveau van de VL Gemeenschap
- Momenteel wordt geen voortrekkersrol opgenomen door de onderwijsinstellingen

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (4)

TOEGANG TOT FINANCIERING

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- VL/FR Gemeenschap: verlenen van subsidies aan culturele actoren en initiatieven
- Investeringsfondsen specifiek voor CCI: Cultuurinvest (VL), St'Art (FR)
- Tax shelter (federaal) als fiscale maatregel ter bevordering van investeringen in de Belgische AV sector
- Brussels Waarborgfonds: kent aan kredietinstellingen, mits betaling van een forfaitaire premie, een deel van de waarborgen toe, die van KMO's en zelfstandigen vereist worden voor de toekenning van beroepskredieten in het BHG.
- Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Brussel (G.I.M.B.): biedt verschillende financiële instrumenten aan om privé-ondernemingen in het BHG te ondersteunen (o.a. toekenning microkredieten via BruSoc, ondersteuning startende ondernemingen)
- EU: Eurimages – pan-Europees coproductiefonds voor de audiovisuele sector

■ Evaluatie

- Beleidsinstrumenten beschikbaar op gemeenschaps- en gewestniveau die inspelen op moeilijke toegang tot financiering via klassieke kanalen
- Sectorspecifieke investeringsfondsen (Cultuurinvest en St'Art) tot op heden in 60-tal dossiers geïnvesteerd. Voor Cultuurinvest blijkt dat al meer dan 400 dossiers werden ontvangen, maar slechts in 45 effectief werd geïnvesteerd. Vaak ligt een slecht business plan aan de basis.
- Fiscale stimuli op federaal niveau nu enkel voor de AV sector beschikbaar – uitbreiding naar andere CCI sectoren?

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (5)

ROL VAN CCI IN REGIONALE ONTWIKKELING

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Erkenning belang CCI in regionale ontwikkeling in beleidsdocumenten VL/FR gemeenschap en EU
- Sensibilisering: economisch onderzoek omtrent het belang van de CCI (FlandersDC), expliciete opname van CCI in ViA (Vlaanderen in Actie) en organisatie [rondetafel creatieve industrie door Vlaamse overheid](#) in mei 2011

■ Evaluatie

- Momenteel bestaat (nog) geen geïntegreerd beleid om de rol van CCI in regionale (economische) ontwikkeling te maximaliseren, ondanks de erkenning van het belang van de sector. Dit vraagt een beleidsdomeinoverschrijdende benadering, waarbij initiatieven in beleidsdomeinen als cultuur, economie, ruimtelijke ordening, onderwijs, etc. afgetoetst worden tegenover de potentiële rol die de CCI hierin kunnen spelen.

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (6)

BEVORDERING VAN (INTERNATIONALE) MOBILITEIT

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- VL/FR gemeenschap: tegemoetkomingen in de reis-, verblijf- en transportkosten (o.a. via Kunstendecreet, Amateurlustendecreet en Erfgoeddecreet in VL)
- VL gemeenschap: netwerk van Vlaamse huizen, residentiebeleid, werkstudio's in het buitenland, ondersteuning vanuit steunpunten
- VL/FR gemeenschap: momenteel wordt gewerkt aan de uitwerking van beroepscompetentieprofielen (in het kader van EVC – Erkenning van Verworven Competenties) voor de CCI. Het afstemmen van deze beroepscompetentieprofielen op het Europese Qualifications Framework (EQF ⁽¹⁾) is opgenomen als beleidsprioriteit – work in progress
- EU: MEDIA International (steunprogramma om mondiale samenwerkingsverbanden op het vlak van andere opleiding, distributie, promotie en screening in de AV sector te bevorderen), Collectionmobility 2.0 (steunprogramma om internationale uitwisseling van museumcollecties in Europa te bevorderen)

■ Evaluatie

- Zowel in VL/FR gemeenschap is (internationale) mobiliteit als een duidelijke beleidsprioriteit erkend

(1) EQF is een referentie-instrument op Europees niveau voor de beschrijving en vergelijking van kwalificatieniveaus in kwalificatiestructuren ontwikkeld op nationaal, internationaal of sectoraal niveau. Afstemming van nationale beroepscompetentieprofielen op dit Europese systeem is belangrijk om de internationale mobiliteit te bevorderen

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (7)

VERSTERKING INTERNATIONALE RELATIES/UITWISSELING EN HANDEL

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Officiële handelspromotie-organen: Brussels Invest & Export (vroegere Brussels Export), FIT, AWEX
- FR gemeenschap: Wallonie-Bruxelles International (WBI) – globale ondersteuning voor internationalisatie CCI (vb. subsidies voor internationale prospectie)
- VL gemeenschap: “kunstbeurzen” als tegemoetkoming in kosten voor internationale kunstbeurzen, Vlaams indemniteitsdecreet (staatswaarborg voor bruikleen), ontwikkeling promotiemateriaal (vb. “Arts Flanders”)
- EU: MEDIA International (voor AV sector) (contact via lokale MEDIA desks in VL/FR gemeenschap)
- VL/FR gemeenschap: internationale culturele samenwerkingsakkoorden met partnerlanden

■ Evaluatie

- Bij de officiële handelspromotie-organen in het VL en FR gewest is er beperkte aandacht voor ondersteuning aan CCI. In het BHG daarentegen zijn de CCI een duidelijk speerpunt in het [actieplan 2011 van Brussels Invest & Export](#) , naast high tech sectoren.
- De FR gemeenschap zet expliciet in op internationalisatie van de CCI via WBI. In de VL gemeenschap zijn de initiatieven om internationalisatie van de CCI te ondersteunen, eerder versnipperd tussen overheidsinstanties en intermediaire organisaties. Er is geen overkoepelend orgaan belast met deze taak.
- MEDIA International (EU) zet ook expliciet in op internationale uitwisseling en handel. Maar enkel gericht op interactie met non-EU landen binnen de AV sector

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (8)

STIMULEREN VAN SECTOROVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Vanuit het beleid ligt de focus duidelijk op het stimuleren van interacties tussen CCI-onderwijs-gemeenschapswerk: vb. convenanten met gemeenschapscentra, Brede School initiatieven, initiatieven vanuit CANON ⁽¹⁾ – verhoging van de cultuurparticipatie staat hier vaak centraal
- Sensibilisering rond sectoroverschrijdende samenwerking: FlandersDC

■ Evaluatie

- Het beleidsinstrumentarium voor sectoroverschrijdende samenwerking is momenteel vooral gericht op de verhoging van de cultuurparticipatie (consumentgedreven), geen 'industriële-sectorale' insteek

⁽¹⁾ CANON is de cultuurcel van het Vlaamse onderwijsministerie. De opdracht van CANON bestaat erin bruggen te slaan tussen cultuur en onderwijs, en dit via onderzoek, overleg, subsidies aan schoolinitiatieven,... zie ook www.canoncultuurcel.be

Evaluatie bestaand (beleids)instrumentarium in functie van vragen EC groenboek (9)

INZET VAN INTERMEDIAIRE ORGANISATIES

■ Voorbeelden van (beleids)initiatieven

- Veelheid aan intermediaire organisaties, zowel beleidsondersteunend als sectoraal: kunstesteunpunten, Smart, VOTP, Modo Brussels, WB/musique, Twist, ...
- Slechts enkele overlegplatforms die interdisciplinair/sectoroverschrijdend en/of gemeenschapsoverschrijdend werken:
 - [BrusselsKunstenOverleg/ReseaudesArtsBruxelles](#) (BKO/RAB): overlegplatform waarin ongeveer 70 Vlaamse en 40 Franstalige kunstenuitvoerendheidsorganisaties uit Brussel vertegenwoordigd zijn
 - [Overleg Creatieve Industrieën](#) (OCI): recent opgericht overlegplatform (2011) waarin 26 organisaties uit de Vlaamse creatieve industrie verenigd zijn. Het initiatief wordt gecoördineerd door FlandersDC

■ Evaluatie

- Intermediaire organisaties die het dichtst bij CCI ondernemingen staan, focussen veelal op specifieke subsectoren in de CCI en werken veelal niet interdisciplinair
- Intermediaire organisaties die overleg tussen de CCI en overheid ondersteunen zijn recent in VL sterker uitgebouwd (o.a. met oprichting OCI)

Status questionis implementatie groenboek: conclusies (1)

	VL/FR Gemeen- schappen	BHG	Brusselse gemeenten	Federaal	EU
Ruimte voor interdisciplinaire samenwerking	X	X	X	X	
Gebruik ICT en nieuwe media	X				X
Combinatie artistieke/zakelijke competenties	X				
Toegang tot financiering	X			X	
Rol CCI in regionale ontwikkeling	X	X	X		X
Bevordering (internationale) mobiliteit	X				X
Versterking internationale relaties/uitwisseling en handel	X	X		X	X
Stimuleren sectoroverschrijdende samenwerkingsverbanden	X		X		
Inzet intermediaire organisaties	X	(X)			

Status questionis implementatie groenboek: conclusies (2)

- Diverse beleidsinstrumenten zijn beschikbaar ter bevordering van ondernemerschap, innovatie en internationalisatie in CCI
 - **MAAR**
 - Het instrumentarium vormt geen coherent geheel -> Effectiviteit?
 - Bekendheid bij CCI?
- De belangrijkste hiaten in het beleidsinstrumentarium situeren zich bij de promotie van de rol van CCI in lokale/regionale ontwikkeling

Deel 4

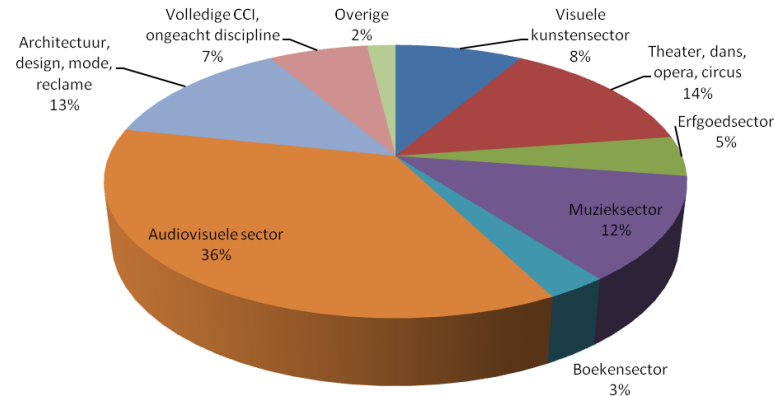
BEHOEFTENANALYSE

Methode behoeftenanalyse

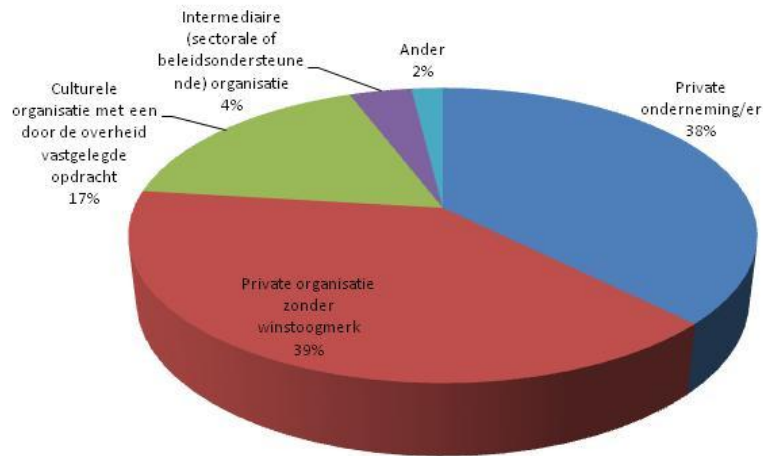
- Leidraad voor de behoeftenanalyse vormen de thema's uit het EC groenboek (cfr. slide 11)
- Doel van de bevraging is drieledig
 - Peilen naar belemmeringen m.b.t. ondernemerschap, innovatie en internationalisatie
 - Peilen naar bekendheid met huidige beleidsinitiatieven
 - Peilen naar hiaten in het beleidsinstrumentarium
- Bevraging georganiseerd via online tool Checkmarket (www.checkmarket.com)
 - Bevraging in FR/NL
 - Doelgroep: CCI organisaties in BHG
 - Validatie van de vragenlijst door de opdrachtgever en 4 betrokken CCI organisaties
 - Adressen beschikbaar van 916 contacten (geldig email-adres)
 - 106 respondenten (response rate = 11,6 %)
 - Bijlage 2: vragenlijst + gedetailleerde analyse resultaten

Profiel respondenten bevraging

■ Sectorspreiding

■ Type organisatie

- 50% micro-ondernemingen, 6% meer dan 100 werknemers

Behoeften in termen van competenties

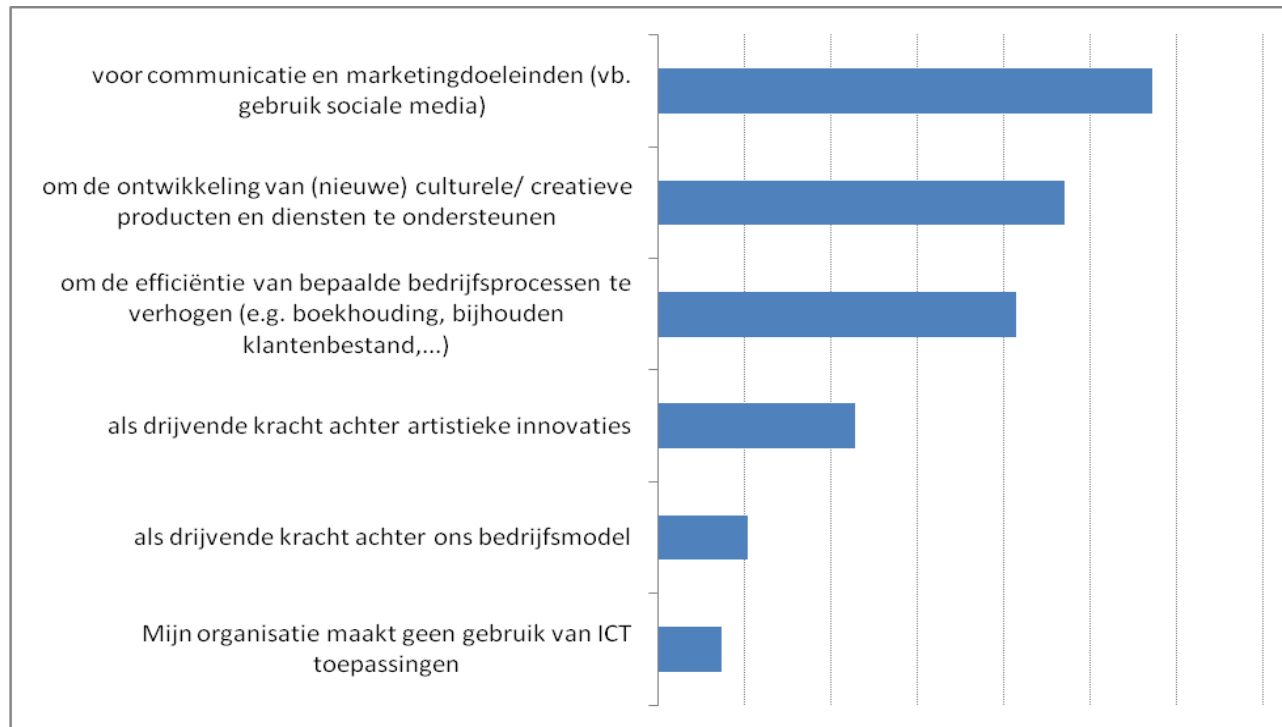
Om de ambities in CCI organisaties te realiseren, is er nood aan meer...

In afnemende mate van behoefte	Gemiddeld
Zakelijke competenties (financiële, strategische, organisatorische)	3,12
Marketing- en communicatievaardigheden	3,12
ICT en nieuwe media kennis	3,11
Juridische kennis	3,07
Administratieve competenties	2,85
Artistieke competenties	2,52

- Voor een verdere doorgroei is er bij de respondenten in eerste instantie nood aan meer (ondersteuning bij) zakelijke competenties, incl. marketingvaardigheden, gevolgd door ICT/nieuwe media-kennis en juridische kennis

Rol van ICT in organisatie

ICT en nieuwe media worden ingezet...

- ICT en nieuwe media nog grotendeels ingeschakeld ter ondersteuning van kernactiviteiten, niet als essentieel onderdeel van de kernactiviteit

Samenwerking in de CCI (1)

Hoe frequent werd in de afgelopen drie jaren samengewerkt met verschillende partners?

Welke meerwaarde creëerde deze samenwerking voor de organisatie?

- Voornamelijk veelvuldige samenwerking binnen de CCI zelf en met overheid. Samenwerking met wetenschappelijke instellingen en onderwijsinstellingen minst frequent.
- Momenteel situeert de meerwaarde van samenwerking zich vooral op het vlak van versterking van het netwerk van contacten en deskundigheidsbevordering op artistiek vlak.
- Samenwerking met andere partners draagt momenteel slechts weinig bij tot het innovatiegebeuren bij de respondenten. Zeker bij vzw's en culturele organisaties met een door de overheid opgelegde opdracht versterkt samenwerking met anderen zelden het innovatiegebeuren.

Samenwerking in de CCI (2)

Welke meerwaarde haalde de respondent uit samenwerking met verschillende soorten partners?

In afnemende mate van meerwaarde over alle types organisaties (hoe lager de score, hoe meer meerwaarde!)	andere organisaties in de culturele of creatieve sector	ondernemingen uit de niet-culturele of creatieve sector	(kunst)onderwijsinstellingen (excl. universiteiten)	wetenschappelijke instellingen (incl. universiteiten)	Totaaloverheidsinstaties	Gemiddeld
Versterking van netwerk van contacten	1,46	2,00	1,78	2,05	2,00	1,86
Deskundigheidsbevordering op artistiek vlak	1,90	2,70	2,04	2,58	2,91	2,43
Toegang tot nieuwe markten	2,16	2,43	2,69	2,97	2,55	2,56
Product (of diensten)innovatie	2,37	2,48	2,85	2,94	3,08	2,74
Deskundigheidsbevordering op zakelijk vlak	2,36	2,48	3,31	3,59	2,56	2,86
Technologische innovatie	2,60	2,48	3,10	3,07	3,39	2,93
Marketinginnovatie	2,67	2,67	3,32	3,43	3,10	3,04
Business model innovatie	3,31	3,15	3,13	3,57	2,98	3,23

Internationaal ondernemerschap (1)

Hoe frequent werd in de afgelopen drie jaar samengewerkt met partners buiten de eigen Gemeenschap voor de ontwikkeling (creatie) en/ of verkoop van producten/ diensten?

- Slechts 1/3 van de respondenten werkt veelvuldig samen met ondernemingen uit andere Belgische regio's of buurlanden voor productie en/of verkoop
- Samenwerking met buitenlandse organisaties excl. de buurlanden gebeurt voor 40% van de respondenten zelden of nooit. Zeker samenwerking buiten Europa gebeurt slechts in zeer beperkte mate.
- Toch geeft 85% aan dat in de laatste 3 jaar hun producten/diensten in het buitenland werden vertoond, gepromoot of aangeboden voor verkoop

Internationaal ondernemerschap (2)

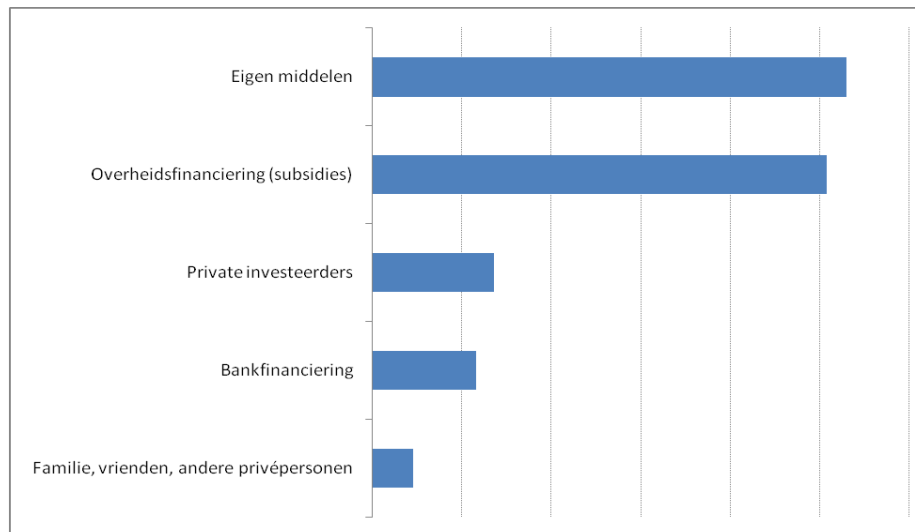
De belangrijkste belemmeringen bij internationale netwerking, samenwerking en/of handel zijn...

- **Schaalgrootte en gebrek aan financiering vormen de grootste hinderpaal bij de internationalisatie van CCI ondernemingen**

Financiering

- Eigen middelen en subsidies vormen veruit de belangrijkste financieringsbronnen voor de respondenten.
- Bankfinanciering en private investeerders zijn veeleer aanvullende financieringsbronnen.

- 73% van de respondenten geeft aan dat onvoldoende toegang tot financiële middelen via banken of private investeerders een rem op de groei zet.

Bestaand aanbod aan ondersteunende diensten (1)

- Er zijn diverse organisaties actief die specifiek in de CCI ondernemerschap, innovatie en/of internationalisatie stimuleren. Maar qua werking zijn ze veelal onbekend bij de respondenten, vooral in de FR Gemeenschap.

In welke mate is uw organisatie vertrouwd met onderstaande instanties die specifiek in de culturele en creatieve sector ondernemerschap, innovatie en/ of internationalisatie stimuleren?

In afnemende mate van vertrouwdheid	Totaal	Totaal NL	Totaal FR
Vlaams Audiovisueel Fonds	2,94	3,97	2,25
Kunstensteunpunten (BAM, VTi,...)	2,72	3,90	1,89
Kunstenloket	2,67	3,84	1,84
Fonds voor de Letteren	2,08	3,03	1,41
Cultuurcontactpunten Vlaanderen/Wallonië	2,01	2,32	1,80
Cultuurinvest	1,97	2,65	1,50
Bedrijvencentrum Dansaert	1,95	2,06	1,86
Design Vlaanderen	1,84	2,00	1,73
Modo Brussels	1,81	1,81	1,82
Flanders Fashion Institute	1,77	2,19	1,48
ST'Art	1,44	1,35	1,50
Bedrijvencentrum PepiBru	1,25	1,06	1,39
La Lustrerie	1,11	1,06	1,14

Waarbij 1= niet gekend; 2= naam is bekend; 3= werking is me bekend; 4= al in contact geweest en 5= al gebruik gemaakt van hun diensten

Bestaand aanbod aan ondersteunende diensten (2)

- Er zijn ook heel wat organisaties actief die algemeen ondernemerschap, innovatie en/of internationalisatie stimuleren. Maar bekendheid bij de respondenten is nog lager dan de bekendheid met sectorspecifieke organisaties.

In welke mate is uw organisatie vertrouwd met onderstaande beleidsinstanties die meer algemeen in het BHG ondernemerschap, innovatie en/ of internationalisatie ondersteunen?

In afnemende mate van vertrouwdheid	Totaal	Totaal NL	Totaal FR
Brussels Export	2,41	2,00	2,70
AWEX	1,81	1,16	2,28
ABE - Agence Bruxelloise pour l'Entreprise	1,59	1,03	2,00
Flanders Investment and Trade	1,58	2,06	1,23
IBBT - Instituut voor Breedband technologie	1,42	1,87	1,09
IWT - Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie	1,42	1,77	1,16
Flanders DC	1,36	1,74	1,09
Agentschap Ondernemen	1,30	1,61	1,07
AST - Agence de Stimulation Technologique	1,04	1,03	1,05
VLEVA	1,01	1,03	1,00

Waarbij 1= niet gekend; 2= naam is bekend; 3= werking is me bekend; 4= al in contact geweest en 5= al gebruik gemaakt van hun diensten

Prioritaire noden aan overheidsondersteuning (1)

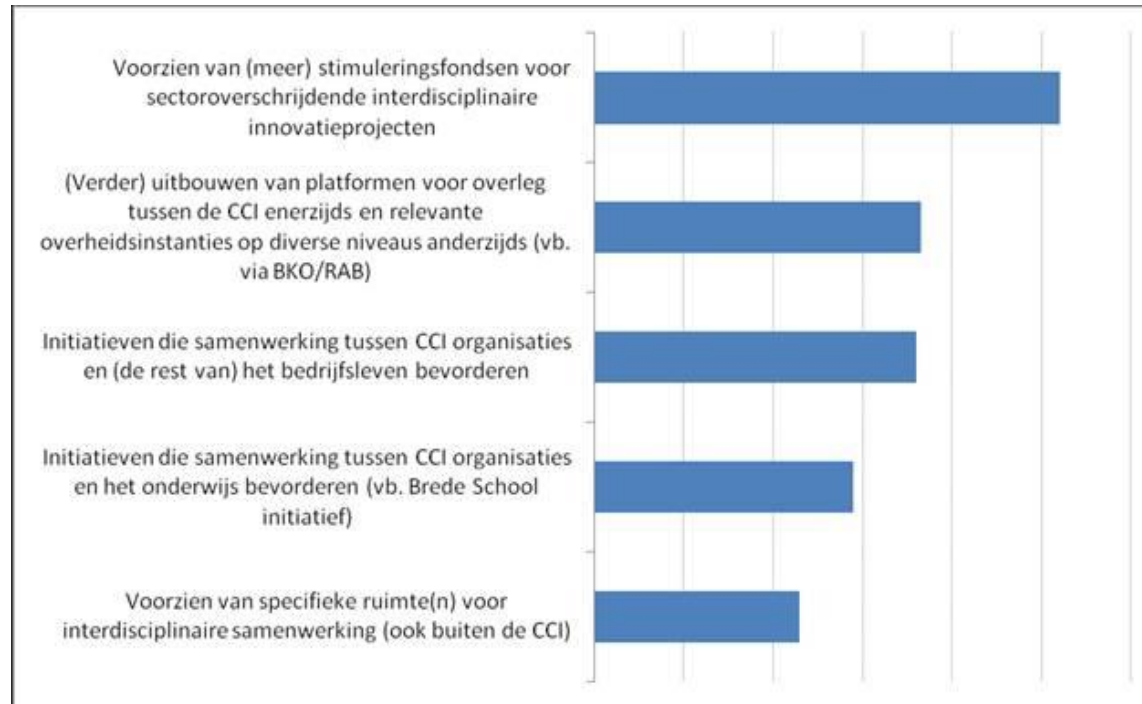
Voor het verder stimuleren van (internationaal) ondernemerschap en innovatie in de CCI, is er prioritair nood aan (meer) overheidsondersteuning in ...

- Sensibilisering rond reeds bestaande initiatieven als belangrijkste prioriteit naar voren geschoven door respondenten
- Ook financiering blijft een aandachtspunt
- Het voorzien van voldoende bedrijfsruimte blijkt als minder prioritair aanzien te worden door de respondenten, ondanks het feit dat de sectorspecifieke bedrijfsruimten nog weinig vrije ruimte bieden (zie slide 15)

Prioritaire noden aan overheidsondersteuning (2)

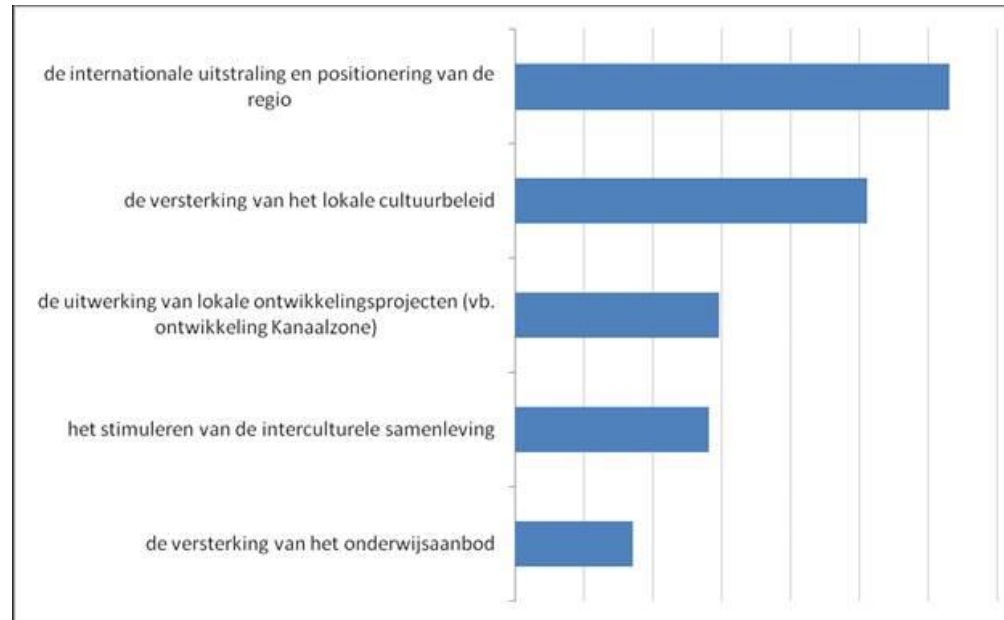
Voor het verder stimuleren van een sterkere wisselwerking tussen de CCI en andere actoren, is er prioritair nood aan (meer) overheidsondersteuning in ...

- Vooral nood aan stimuleringsfondsen die sectoroverschrijdende samenwerking ondersteunen

Prioritaire noden aan overheidsondersteuning (3)

Door een sterkere samenwerking met het beleid en andere relevante actoren, kunnen de CCI in het BHG een meer actieve bijdrage leveren aan...

- Respondenten zien zelf vooral een hogere bijdrage van de CCI aan de internationale uitstraling en aan de versterking van het lokaal cultuurbeleid. Pas in tweede instantie zien de CCI zelf een rol in regionale ontwikkeling (zoals stimuleren van de multiculturele samenleving, gebiedsontwikkeling)

Deel 5

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Conclusies (1)

- Op verschillende beleidsniveaus bestaan voor CCI organisaties gevestigd in BHG initiatieven die beantwoorden aan zaken die in het EC Groenboek rond CCI worden aangekaart, en (internationaal) ondernemerschap en innovatie in de CCI kunnen bevorderen.

MAAR

- Initiatieven komen van heel uiteenlopende instanties op diverse beleidsniveaus
 - > weinig overzicht in het beleidsinstrumentarium - fragmentarisch
 - > onderlinge afstemming (vb over beleidsprioriteiten) nagenoeg onbestaand – incoherent geheel naar de CCI toe
- Niet-sectorspecifieke acties bereiken CCI organisaties te weinig
- Beleidsacties vaak gericht op de uitbouw van het ondersteunend veld, in eerste instantie naar kunstensector toe (gesubsidieerd veld). Het beleid benadert de CCI te weinig als één geheel

Conclusies (2)

MAAR

- Het beleid gaat uit van voldoende voeling met (internationaal) ondernemerschap en innovatie in de CCI zelf en ondersteunende organisaties, maar is dit wel een realistische veronderstelling?
- Onderwijsinstellingen hebben een belangrijke rol te spelen bij het aanreiken van de nodige vaardigheden in (internationaal) ondernemerschap en innovatie binnen CCI organisaties. Momenteel nemen echter noch kunstonderwijsinstellingen noch business schools grote stappen om hierin een voortrekkersrol te spelen.
- De CCI worden momenteel nog niet gezien als een integraal en versterkend onderdeel van een “creatieve economie” (niet door beleid, maar ook niet door de CCI zelf) – het stimuleren van overloopeffecten van de CCI naar de rest van de maatschappij is te weinig aanwezig in het beleid. Een goed beleidsinstrumentarium dat sectoroverschrijdende samenwerking stimuleert, ontbreekt momenteel

Aanbevelingen (1)

Op kortere termijn te realiseren acties (1)

- Maak werk van een duidelijke inventarisatie van en sensibilisering over het bestaande beleidsinstrumentarium naar de CCI toe in BHG.
 - In een minimumscenario kan het gaan om het puur oplijsten van alle bestaande initiatieven en instanties voor raadpleging door CCI organisaties. Deze lijst kan dan beschikbaar gesteld worden via bestaande ondersteunende organisaties in de sector. Het blijft aan de CCI organisaties om zich over deze initiatieven en instanties verder te informeren.
 - In een meer pro-actief scenario (en eerder op middellange termijn te realiseren) kan het gaan om het uitbouwen van een soort loket waar organisaties uit de CCI, los van juridische vorm of taal, terecht kunnen voor training en vragen rond (internationaal) ondernemerschap en innovatie. Dit loket zorgt in eerste instantie voor de integratie van bestaande initiatieven (verwijst gericht door) en vult mogelijk zelf op waar hiaten bestaan.

Aanbevelingen (2)

Op kortere termijn te realiseren acties (2)

- Sensibiliseer/informeer ondersteunende organisaties in de sector over het belang van zakelijke professionalisering van de CCI. Zorg ervoor dat binnen deze ondersteunende organisaties de nodige kennis aanwezig is om CCI organisaties ofwel hierin zelf te coachen ofwel hen gericht te kunnen doorverwijzen voor verdere hulp – samenwerking met het (kunst)onderwijs is hier belangrijk.
- Zorg voor (de structurele uitbouw van) een geïntegreerd kennis- en overlegnetwerk binnen de CCI in BHG, los van taal of juridische structuur (cfr BKO&RAB in kader van Cultuurplan Brussel).
- Betreffende internationale handel en samenwerking, heeft BHG in het actieplan 2011 van Brussel Export duidelijk de kaart getrokken van de CCI. Zorg ervoor dat de handelsattachés over de nodige sector kennis beschikken en de noden van CCI organisaties bij internationalisatie kennen, zodat zij een sterke partner bij de internationalisatie van de CCI zijn.

Aanbevelingen (3)

Op (middel)lange termijn

- Werk aan een sterker (beleids)instrumentarium om actief bruggen tussen CCI en andere sectoren/actoren te helpen bouwen (vb. een stimuleringsfonds voor interdisciplinaire onderzoeksprojecten tussen CCI en actoren uit andere sectoren). Momenteel bestaan bijvoorbeeld geen instrumenten die aanzetten tot interdisciplinaire samenwerking
- Maak een gedegen evaluatie van het bestaande fiscaal en financieel instrumentarium naar de CCI toe: *in hoeverre vangen zij reeds problemen van toegang tot financiering op? Niet alle instrumenten zijn voor iedereen in de CCI toegankelijk – waarom niet? Is dit zinvol? Is het zinvol om bepaalde instrumenten die bestaan voor specifieke subsectoren (vb. taxshelter) uit te breiden naar andere CCI subsectoren?* Dit vraagt verder onderzoek
- Evolueer naar een meer geïntegreerde visie op de potentiële rol van CCI in de maatschappij en regionale ontwikkeling. Dit impliceert het betrekken van diverse beleidsdomeinen (cultuur, ruimtelijke planning, economie,...) en diverse beleidsniveaus

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Handleiding voor verzameling sectorstatistieken
- Bijlage 2: Gedetailleerde analyse van resultaten bevraging